

El daltabaix dels verbs i els pronoms febles

JAUME VALLCORBA I ROCOSA

Pompeu Fabra, en la *Gramàtica catalana* publicada per l'editorial Teide, diu que «si adjuntem els mots *nen* i *plor* dient *el plor del nen*, aquest conjunt de mots pot ésser el membre d'una proposició [...] però no és una proposició». I hi afegeix que el mot «la presència del qual en un conjunt de mots fa que aquest conjunt sigui una proposició, és un verb» (§ 43). Dit diferentment: perquè un conjunt de mots constitueixi una oració cal que n'hi hagi un que sigui verb. Podríem dir, doncs, que el verb és la «categoria gramatical, nucli del predicat» (*Enciclopèdia catalana, s.v. verb*). Dit planerament, el verb és el nucli, el constituent principal i obligatori d'una proposició o oració.

S'esdevé a hores d'ara que, tot sovint, en les oracions subordinades o coordinades de la llengua escrita, trobem el verb substituït per un nom: aquell element, el verb, tan important, ja no hi és. Per a fer més visible aquesta substitució ens servirem d'un exemple, en què comparem la frase construïda amb el nom amb la frase construïda amb el verb.

«A la reunió es comenta l'augment que hi ha hagut en els accidents de circulació als ferrocarrils des de la seva privatització.» En aquesta frase hom s'ha estimat més emprar el substantiu *privatització*, en comptes del verb *privatitzar*, amb què hauria dit: «... l'augment dels accidents de circulació als ferrocarrils des que foren privatitzats.»

El cas és que aquesta substitució, la del verb pel substantiu, com més va més s'estén, fins a l'extrem que pràcticament, en la gairebé totalitat dels casos, el substantiu esdevé el nucli i el verb deixa d'ésser-ho, havent desaparegut, substituït. També ocorre que una acció, la del verb, que sobreentén un agent, és substituïda per un fet, expressat pel nom. Entenc que el canvi, substantiu al lloc del verb, és un fet transcendent i que cal denunciar-lo o, si voleu, fer-lo notar: que convé cridar l'atenció sobre aquest fet.

Una anàlisi més àmplia ens porta a comentar un altre exemple textual:

«Vuitanta-cinc anys després de la seva redacció apareixen finalment editats els quatre carnets de Marcel Proust.»

En el fragment anterior, el conjunt «de la seva redacció» pot ésser construït amb el verb corresponent: «Vuitanta-cinc anys després d'haver estat redactats...», en què el substantiu s'ha substituït pel verb: concretament, *redacció* per *redactar*; feta la substitució ens resulta un cas com el del primer exemple adduït. Però el retorn al verb també hauria pogut ésser: «Vuitanta-cinc anys després d'haver-los redactat...», en què ens surt el verb acompanyat del pronom feble *los*. És un detall que volem remarcar, perquè, de fet, la substantivació, en comptes de l'oració construïda amb el verb, significa la desaparició del pronom feble. És un fet no gens estrany, perquè els pronoms febles van sempre adjuntats al verb, necessiten la forma verbal per a acompanyar-la; no podem repenjar un pronom feble en un substantiu; fet servir el nom resta eliminada la possibilitat d'emprar-hi el pronom feble. En conseqüència, la suplantació

del verb implica el daltabaix d'aquells pronoms; no pas d'aquest o d'aquell, sinó de tots.

Per a ésser convincents respecte d'aquesta darrera afirmació se'ns fa convenient, o fins i tot necessari, refermar que aquesta afectació arriba a tots els pronoms febles amb un mostrari de tots i cada un. Anem-ho comprovant:

Pronom *el*: «L'enfrontament de Casero amb Belda complica el seu fitxatge pel Kelme.» Amb el verb: «L'enfrontament de Casero amb Belda complica que *el* fitxi el Kelme.»

Pronom *la*: «La gran majoria de la documentació està sota secret i podria continuar-hi perquè es considera que la seva publicació (que publicar-la) podria posar en perill terceres persones.»

Pronom *els*: «Si, a més, l'enfrontament amb els dissidents acaba amb una votació a favor de la seva exclusió (a favor d'excloure'ls) serà per a llogar-hi cadires.» «Uns dos-cents immigrants estrangers estan acampats davant les oficines administratives per demanar que es regularitzi la seva situació (que se'ls regularitzi la situació).»

Pronom *les*: «X ofereix una àmplia gamma de serveis per a la captació de dades i per al seu tractament i la seva transmissió (per a tractar-les i transmetre-les).»

Pronom *se*: «També li recorda que aquesta llei ja preveu la seva reforma (ja preveu que es pugui reformar).»

Pronom *hi*: «T. cau un 10% a la borsa el dia que L. aprova la seva fusió (que L. aprova fusionar-s'hi).»

Pronom *en*: «La solució consisteix, en primer lloc, a perseguir els fabricants i els traficants de pastilles. I, en segon lloc, a conscienciar els joves dels riscos associats al seu consum (... a conscienciar els joves dels riscos associats a consumir-ne).»

Acabem de comprovar que el substantiu reemplaçant el verb provoca l'eliminació de qualsevol de tots